

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна**

**«Затверджую»
Голова приймальної комісії,
ректор Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна**

_____ **Бакіров В.С.**
« ____ » _____ **2017 р.**

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування у формі співбесіди
з філософії для осіб, які здобули ступінь бакалавра,
магістра, освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста та вступають на
навчання для здобуття ступеня бакалавра за іншою спеціальністю
(спеціалізацією, напрямом підготовки)

Затверджено на засіданні
Вченої ради філософського факультету,
протокол № 4 від 17 лютого 2017 р.

Голова Вченої ради
філософського факультету
І.В. Карпенко

Харків-2017

1. Філософія як світогляд, її призначення, зміст і функції в суспільстві.

Принципова незавершеність людини – виток виникнення та існування філософії. Філософія і світогляд. Філософія, міф, релігія. Філософія і наука. Філософія і мистецтво. Методологічна, гносеологічна та аксиологічна функції філософії. аґатомірність та критичність філософії. Філософія та філософування. Структура філософського знання.

Філософія як цілісний погляд на світ, людину. Філософські категорії – універсальні форми осмислення світу. Філософія як знання і як мудрість. Особливості філософських проблем. Філософська мова. Значення філософії в культурі.

2. Історія філософії.

2.1. Філософія античного світу.

Загальна характеристика античної філософії. Особливості міфологічних передумов виникнення філософії в Стародавній Греції. Формування раціоналістичного типу мислення. Періодизація античної філософії.

Мілетська школа (Фалес. Анаксимандр. Анаксімен). Атомістика (Левкіпп, Демокріт).

Класична афінська школа. Сократ: тлумачення предмету філософії, метод пізнання, пошук об'єктивних засад етики. Платон про призначення філософії, зміст пізнання. Вчення про ідеї. Ідеальна держава. Аристотель: критика теорії ідей Платона і платонівського вчення про державу. Метафізика. Етика. Політика.

2.2. Філософія середньовічного суспільства.

Парадигма середньовічної філософії. Специфіка способу філософування, зв'язок з релігією, філософські жанри. Апологетика і патристика, їх історичне призначення. Життя і погляди Аврелія Августина.

Виникнення і розквіт схоластики. Характеристика схоластичного методу, тематика філософських досліджень у схоластиці. Співвідношення знання та віри, науки та релігії. Фома Аквінський: розум і віра, обґрунтування доведень буття бога. Пізня схоластика. Номіналізм і реалізм. Номіналістична критика схоластики. Значення творчості Іоана Дунса Скота і Уільяма Оккама.

2.3. Філософія Відродження та Реформації.

Відродження: гуманістичний рух, зростання значення особистісного начала в культурі і соціальному житті, попит на розумову працю. Головні напрямки дії ренесансної культури: філологічна реставрація античності й історична самосвідомість епохи, орієнтація на мистецтво, антропоцентричний характер філософії епохи Відродження.

Італійський гуманізм і його філософські засади. Ф.Петрарка, К.Салютаті, Л.Валла. Антиклерикалізм, морально-філософська орієнтація, проблема свободи волі і фаталізм.

Трансформація середньовічного філософування у творчості М.Кузанського. Гуманістична направленість філософії Еразма Роттердамського.

2.4. Філософія Нового часу та доби Просвітництва.

Ф. Бекон – перший філософ Нового часу, його ідея великого відновлення наук та класифікація знання, місце в ньому філософії. Критика «ідолів розуму». Випрацювання індуктивного методу.

Р. Декарт як засновник раціоналізму Нового часу. Предмет філософії за Декартом. Декартівський принцип універсального сумніву. Правила філософського методу дослідження. Вчення про інтелектуальну інтуїцію. Дуалізм і деїзм Декарта. Картезіанство.

Розвиток англійського матеріалізму XVII ст. Т. Гоббс – систематизатор беконівського матеріалізму. Філософсько-правові погляди Гоббса.

Спрямованість філософії Дж. Локка проти раціоналізму. Критика теорії “вроджених ідей”. Матеріалістичне трактування досвіду. Теорія первинних і вторинних якостей. Філософія природного права Локка.

Раціоналістична лінія у розвитку філософії Нового часу. Вчення Б. Спінози про субстанцію. Ступені пізнання. Питання свободи у Спінози.

2.5. Німецька класична філософія.

Філософія І.Канта: коперніканський переворот у теорії пізнання, світ феноменів і “речей в собі”. Апріорні форми чуттєвості і мислення. Категорії розсудку і ідеї розуму. Антиномії. Практичний розум. Категоричний імператив. Естетика Канта.

Філософія Г.В.Ф.Гегеля. Аналіз розвитку пізнання і свідомості у “Феноменології духу”. Філософська система Гегеля. Місце “Науки логіки”- у філософській системі Гегеля. Філософія історії Гегеля. Вчення про громадянське суспільство і державу. Свобода як критерій прогресу. Естетичні погляди Гегеля.

Місце класичної німецької філософії в історії філософії, її оцінки сучасністю.

2.6. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні.

Філософія періоду Київської Русі: вплив Візантії, світоглядні ідеї митрополита Іларіона. Відродження на Україні. Діяльність І.Вишенського. Творчість С.Зизанія, З.Копистинського, Г.Смотрицького.

Філософія у Києво-Могилянській академії (Ф.Прокопович, Г.Кониський). Проблеми відношення людини і бога, природи і духу, простору і часу, місця людини у Всесвіті.

Становлення Просвітництва на Україні. Життя та філософія Г.С. Сковороди. Вчення про три світи та дві натури. Вчення про людину та її щастя. Концепція “сродної праці”.

Розвиток філософії у Харківському та Київському університетах: ідеї німецької класичної філософії на Україні (П. Лодій, Й.Б. Шад, Д. Веланський). «Філософія серця» П.Юркевича.

3. Сучасна світова філософія.

Загальна характеристика та особливості сучасної філософії, її напрямки. Фрейдизм та неофрейдизм. Вчення З. Фрейда про несвідоме та сублімацію. Теорія колективного несвідомого і поняття архетипу К. Юнга. Неофрейдизм (А.Адлер, Е. Фромм, К. Хорні).

Позитивізм та неопозитивізм. Виникнення позитивістської філософії та її головні риси. «Перший позитивізм» О. Конта. Емпіриокритицизм Е. Маха та Р. Авенаріуса. Філософія лінгвістичного аналізу як варіант неопозитивізму. Віденський гурток та Л. Вітгенштейн. К.Поппер і його критичний раціоналізм та логіка науки і ріст наукового знання, методологічний анархізм П. Фейєрабенд. Структура наукових революцій Т.Куна.

Е. Гуссерль – засновник феноменологічної філософії. Розробка питань феноменології в роботах М. Гайдеггера, Ж.П. Сартра, М. Мерло-Понті..

Герменевтична традиція та поворот від феноменології до герменевтики в ХХ ст. Герменевтика як метод і як філософія. Істина і метод Х.Г. Гадамера. Герменевтичні дослідження у сфері мови, мистецтва і літератури.

Екзистенція як категорія філософії екзистенціалізму. Аналітика буття М.Гайдеггера. Поняття межової ситуації. Екзистенція, свобода і відповідальність у Ж.П.Сартра. Філософія абсурду А.Камю. Релігійний екзистенціалізм Г.Марселя.

Структурна антропологія К. Леві-Строса. Психологія в структуралізмі Ж. Лакана. М. Фуко: від археології знання до генеалогії влади. Концепція “смерті людини”. Текстова реальність Ж. Дерріда і його метод реконструкції. Вчення про симулякри Ж.Бодрійяра.

4. Сучасні філософські проблеми

4.1. Онтологія.

Онтологічна проблематика в історії філософії, типи онтологій. Категорійний ряд: буття, існування, дійсність, реальність, субстанція, матерія. Буття та небуття. Евристичний потенціал категорії небуття.

Філософський зміст категорії буття. Еволюція проблеми буття у філософії. Поняття матерії. Єдність матерії, руху, простору, часу. Основні форми руху. Соціальний час і соціальний простір. Проблеми буття у XX столітті.

Категорії «рух» та «розвиток», їх значення для розуміння сутності природи. Людина, суспільство та природа. Еволюція поглядів на взаємовідносини суспільства та природи.

4.2. Гносеологія.

Проблема можливості пізнання світу як головне питання гносеології. Скептицизм, агностицизм та гносеологічний оптимізм. Види пізнавальної діяльності. Витоки і цілі пізнання. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Раціональне та емпіричне пізнання. Пізнання в ненаукових сферах духовної діяльності: релігії, мистецтві, моралі. Знання, хибне знання та незнання. Поняття містичного пізнання.

Наукове пізнання, його методи, рівні та форми. Науковий факт, наукова проблема, гіпотеза та теорія. Функції наукової теорії. Емпіризм та раціоналізм. Проблема істини в філософії. Концепції істини. Істина уявлень та істина речей. Критерії істини. Практика як критерій істини. Істина і правда. Практика і досвід.

Природа гносеологічного оптимізму і песимізму. Творчість як конструктивний принцип пізнання. Особливості соціального пізнання. Роль суспільних інтересів та потреб в пізнанні соціального буття. Основні концепції соціального та гуманітарного пізнання. Економічна сфера життя суспільства, її виокремлюваність і детермінанти в умовах суспільства ризику.

4.3. Антропологія.

Специфіка філософського підходу до проблеми людини. Філософська антропологія як інтеграція знань про людину. Людина, особистість, індивід, індивідуальність. Природне, соціальне та духовне в людині. Людина як суб'єкт історичного процесу. Сутність і існування людини в суспільстві.

Життя, смерть та безсмертя людини. Проблема цінностей у філософії. Цінність і оцінка. Життя як цінність. Проблема смислу життя людини. Смисл життя як подолання протиріччя природного і соціального, суспільного і індивідуального. Тема смерті у релігії і філософії. Безсмертя: біологічні, соціальні та духовні аспекти.

4.4. Соціальна філософія.

Суспільство – вища форма організації складних систем. Поняття соціального та засади соціальності в історії філософії: релігійні, матеріалістичні (натуралістичні), ідеалістичні концепції соціальності. Рух від природної до соціально-природної детермінації у становленні суспільства. Структура суспільства. Основні сфери суспільного життя, їх зв'язок і взаємодія. Поняття соціальних явищ, процесів та інститутів.

Еволюція соціуму як історичний процес. Поняття історії. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і логіку. Філософія історії. Проблема спрямованості історії. Проблема історичної закономірності і свідомої діяльності людей. Поняття історичного прогресу та його критика. Еволюція і революція як форми руху історії. Глобалізація й антиглобалізм.

**Критерії оцінювання
фахового вступного випробування у формі співбесіди з філософії**

Основними критеріями оцінювання фахового вступного випробування у формі співбесіди з філософії є:

- знання та використання філософських першоджерел, різних теоретичних та наукових підходів, філософських шкіл для аналізу актуальних проблем філософії;
- знання фактографічного матеріалу історії філософії;
- повнота відповіді, використання вітчизняної й іноземної фахової літератури для висвітлення екзаменаційних питань;
- творчий характер аналізу й узагальнення різних філософських підходів, фактичних даних на основі сучасних методів і наукових досягнень;
- навички лаконічного, чіткого, логічного, послідовного та грамотного викладу матеріалу, формулювання власних висновків;
- уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань філософії, історії філософії, уміння проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами;

Співбесіда з кожного питання оцінюється за наступною системою балів:

50 - 41	<p>вступник продемонстрував глибоке знання змісту питання, вільне оперування філософськими категоріями, провів аналіз означеної проблеми;</p> <p>висвітлені знання з історії філософії, основних положень філософських першоджерел та рекомендованої літератури;</p> <p>відповідь в цілому репрезентує певну філософську проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;</p> <p>здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;</p> <p>відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;</p> <p>відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;</p> <p>вступник продемонстрував уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань філософії, історії філософії, уміння проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами.</p>
40 - 31	<p>вступник продемонстрував знання змісту питання, оперування основними філософськими категоріями, аргументовано виклав означену проблему;</p> <p>у відповіді задіяні знання з історії філософії, основних положень філософських першоджерел та рекомендованої літератури;</p> <p>відповідь репрезентує певну філософську проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;</p> <p>здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;</p> <p>відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;</p> <p>відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;</p>

	вступник продемонстрував уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань філософії, історії філософії.
30-21	вступник продемонстрував певне знання змісту питання, виклавши основні положення означеної проблеми; висвітлені знання з історії філософії, основних положень філософських першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними; відповідь побудована навколо певної філософської проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні; здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; вступник продемонстрував уміння вести полеміку з обраних філософських питань.
20 - 11	вступник продемонстрував фрагментарні знання з питання, відсутність знань основних філософських категорій; відповідь містить певні уявлення з історії філософії, основних положень філософських першоджерел та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні. вступник продемонстрував намагання вести полеміку з обраних філософських питань.
10 - 1	вступник продемонстрував власні роздуми з питання, основних філософських категорій; відповідь містить певні уявлення з історії філософії, основних положень філософських першоджерел та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки; уміння вести полеміку з обраних філософських питань відсутні.
0 балів	відповідь відсутня

Результат фахового вступного випробування у формі співбесіди з філософії зараховується за шкалою від **100 до 200 балів** та є сумою балів отриманих вступником за результатами співбесіди з двох питань, до яких **додається 100 балів**. Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо кількість балів із вступного випробування складає не менше 120 балів.

ЛІТЕРАТУРА.

Базова

1. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. Історія філософії: Підручник. – К.: Либідь, 2005.
2. Губернський Л.В. Філософія. Навч. посібник. – К.: Вікар, 2006.

3. История философии: Запад. Россия. Восток. Кн.1, 2. - М., 2000.
4. Канке В.А. Философия. Исторический и систематический курс. Учебник . Изд. 4-е., М.,2002.
5. Касьян В.І. Філософія. Відповіді на питання екзаменаційних білетів. – К.: Знання, 2008.
6. Кунцман П., Буркард Ф.-П., Видман Ф. Философия: dtv-Atlas: Пер. с 9-го нем. изд. – М.: Рыбари, 2008.
7. Кремень В.Г. Філософія: Логос, Софія, Розум. Підручник. – К.: Книга, 2007.
8. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. – Мн.: Книжный дом, 2003.
9. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія. Підручник. – К.: Академвидав, 2007.
10. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. СПб., 1997.
11. Сухина В.Ф., Кислюк К.В. Практикум по философии: Учебн. Пособие для студентов вузов. – Харьков: Фолио, 2001.
12. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. – К., “Каравела”, 2005(8).
13. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навч. посібник. – К.: Інкос, 2006.
14. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии. Учебное пособие для вузов. Пер с англ., М.,2000.
15. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навч. посібник / Упоряд. Віталій Лях. – К.: Либідь, 1996.
16. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями: Хрестоматія: Навч. посібник \Упорядники В.В.Лях, В.С. Пазенок. К., 1996.
17. Філософія. Курс лекцій: Навч. посібник / Бичко І.В., Табачковський В.Г., Горак Г.І. та ін. - К.: Либідь, 1993.
18. Філософія. Навчальний посібник // За ред. І.Ф. Надольного. - К., 2005.
19. Філософія. Підручник // За ред. Г.А. Заїченка. – К., “Вища школа”, 1995.
20. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та ін. – К.: Либідь, 2003.
21. Философия: Учебник // Под ред. В.Д. Губина, Т.Ю. Сидориной, В.П. Филатова. – М.: Русское слово, 1996.
22. Философский словарь. – К.: А.С.К., 2008.
23. Щерба С.П. Філософія. Підручник. – К.: Кондор, 2007.
24. Хамитов Н., Крылова С. Философский словарь. Человек и мир. – К.: КНТ, Центр. – 2008.
25. Філософія: Природа, проблематика, класичні розділи. Навч. посібник. – За ред. Г.І. Волинки. – К., 2009.
26. Філософія: Природа, проблематика, класичні розділи. Хрестоматія. – За ред. Г.І. Волинки. – К., 2009.
27. Буслинський В.А. Історія філософії. Навч. посібник. – К., 2008.
28. Практикум з філософії. Навч. посібник. – За ред. В.Л. Петрушенка. – К., 2008.
29. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань. Навч. посібник. – К., 2008.
30. Основи філософських знань. Підручник. – За ред. В.А. Буслинського. – К., 2008.
31. Чистіліна Т.О. Філософія. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів. – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2009.

Додаткова

1. Августин Блаженный. Исповедь. М., 1992.

2. Авдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации: уч. пособие. – М., 1994.
3. Асмус В.А. Античная философия. – М., 1999.
4. Аристотель Метафизика. – М., 1991. – Ч. 1.
5. Башляр Г. Новый рационализм. М., 1987. с. 109 – 114; с. 251- 252.
6. Білодід Ю.М. Філософія. Український світоглядний акцент. Навч. посібник. – К.: Кондор, 2007.
7. Булгаков С.Н. Философия хозяйства // Соч. в двух томах. Т.1. – М., 1993.
8. Бойченко І.В. Філософія історії: підручник. – К., 2000.
9. Бьюкенен П.Дж. Смерть Запада. М., 2003.
10. Волинка Г.І. Філософія Стародавності і Середньовіччя в освітньому контексті. Навч. посібник. – К.: Вища освіта, 2007.
11. Валлерстайн И. Три отдельных случая гегемонии в истории капиталистической мир-экономики. \ Ойкумена. Выпуск 1. Осень – зима 2003.
12. Витгенштейн Л. Логико-философский трактат / Витгенштейн Л. Философские работы. — М., 1994.
13. Вільчинський Ю. Вільчинська С. та ін. Розвиток філософської думки в Україні, Львів, 1994.
14. Гадамер Г.-Г. Истина и метод. Пер. с нем. — М., 1998.
15. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. т. 1-3. М., 1974-1977.
16. Гегель Г. В.Ф. Лекции по философии истории. – СПб., 1993.
17. Гегель Г.В.Ф. Философия права. М.Л., 1990.
18. Гуревич П.С. Философская антропология. – М., 1997.
19. Глобализация и идентичность: Хрестоматия / Сост. Т.С. Воропай. – Харьков: Эксклюзив, 2007.
20. Гоббс Т. Левиафан, или Материя, форма и власть государства церковного и гражданского \ Избранные произведения. В 2 т. М., 1964. Т. 2. С. 132-133.
21. Гусев В. Західна філософія Нового часу. - К., 2000.
22. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. Общее введение в чистую феноменологию. Пер с нем. — М., 1999.
23. Гуссерль Э. Философия как строгая наука. — Новочеркасск, 1994.
24. Джованни Джентиле. Введение в философию. – СПб., 2000.
25. Декарт Р. Первоначала философии. // Сочинения в двух томах. — М., 1989. — Т 1. — С.301-313.
26. Декарт Р. Правила для руководства ума // Сочинения в двух томах. — М., 1989. — Т 1. — С. 77-110.
27. Делёз Ж. Переговоры / Пер. с фр. – СПб.: «Наука», 2004.
28. Джемс У. Введение в философию // Джемс У. Введение в философию. Рассел Б. Проблемы философии. – М., 2000.
29. Ільїн В.В. Апологія ірраціонального. Філософія для тебе. Навч. посібник. – К., 2005.
30. Історія філософії України: Хрестоматія. К., 1993.
31. Камю А. Бунтующий человек. — М., 1990.
32. Кант И. Критика чистого разума. — М., 1994. — С. 32-46.
33. Кара –Мурза С. Манипуляция сознанием. – М., 2000.
34. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. М., 2000.
35. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. М., 1972.
36. Кассіре́р Є. Людський світ простору і часу // Філософ. і соціолог. думка . – 1992 . -№ 5.
37. Кутырев В.А. Человек XXI века: уходящая натура. // Человек. — 2001. — № 1. — С. 9-16.

38. Лакан Ж. Инстанция буквы в бессознательном, или Судьба разума после Фрейда. — М., 1997.
39. Ламетри Ж.О. Трактат о душе. \ Сочинения. М., 1983, с.58-60.
40. Ламетри Ж.О. Человек-растение \ Сочинения. М., 1983. С. 237 – 240.
41. Липовецкий Ж. Эра пустоты. Эссе о современном индивидуализме / Пер. с фр. – СПб.: «Владимир Даль», 2001.
42. Леви-Стросс К. Структурная антропология. — М., 1983.
43. Ле Гофф Ж. Цивилизация средневекового Запада. М., 1992. С. 302-337.
44. Лейбин В.М. Фрейд. Психоанализ и современная западная философия. — М., 1990.
45. Лейбниц Г. Новые опыты о человеческом разумении // Соч. в 4-х т. — М., 1983. — Т. 2. — С. 538-545.
46. Лейбниц Г.В. О предопределенности \ Сочинения. В 4 т. М., 1982. Т.1. С. 237 – 239.
47. Лекторский В.А. Теория познания (гносеология, эпистемология) // Вопросы философии. — 1999. — № 8.
48. Локк Дж. Два трактата о правлении // Соч. в 3-х т. — М., 1988. — Т.3. — С. 262-276, 310-349.
49. Мамардашвили М.К. Как я понимаю философию. — М., 1992. — С.14-26.
50. Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие. \ Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т.13.
51. Фрагменты ранних греческих философов. — М., 1989.
52. Молчанов В.И. Время и сознание. Критика феноменологической философии. — М., 1988.
53. Наука и квазинаучные формы культуры. М., 1999.
54. Найдыш В.М., Гнатик Е.Н. Познание природы: история и современность. М., 2002.
55. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: Онтологія людини. К., 1996.
56. Ницше Ф. Так говорил Заратустра. Книга для всех и ни для кого / Пер. с нем. – М.: Интербук, 1990.
57. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах. К., 1997.
58. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс: Спб.: пер. с исп. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002.
59. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия. – М., 1991.
60. Паскаль Б. Мысли // Размышления и афоризмы французских моралистов XVI-XVIII вв. — Л., 1987. — С. 230-238, 275-278.
61. Парсонс Т. Система современного общества. — М., 1998.
62. Платон. Государство // Соч. в 4 т. — М., 1994. — Т. 3. — С. 79-110.
63. Подорога В.А. Метафизика ландшафта. Комуникативные стратегии в философской культуре XIX – XX вв. М., 1993.
64. Поппер К. Открытое общество и его враги. — М., 1992. Т. 1-2.
65. Порус В.Н. Эпистемология: некоторые тенденции // Вопросы философии. — 1997. — № 2. — С. 93-101.
66. Пітч Р. Найголовніші елементи філософії П.Д. Юркевича // Філософ. і соціолог. думка – 1992. - № 9.
67. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой. М., 1986.
68. Рассел Б. Искусство мыслить. Пер. с англ. — М., 1999. — С 13-89.
69. Римские стоики. Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. М., 1995.
70. Рикер П. Герменевтика. Этика. Политика. Московские лекции и интервью. — М., 1995. — С. 3-91.
71. Руссо Ж.-Ж. Об общественном договоре // Руссо Ж.-Ж. Трактаты. — М., 1969. — С. 151-166.
72. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто. Пер. с франц. — М., 2000.

73. Сартр Ж.-П. Экзистенциализм – это гуманизм \ Сумерки богов. М., 1989. с.319 – 344.
74. Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. — К., 1996. — С. 46-90, 132-170.
75. Сковорода Г. С. Твори. У 2-х т. – К., 1994.
76. Спиноза Б. Богословско-политический трактат // Избр. произведения. В 2-х т. — М., 1957. — Т. 2. — С. 204-205.
77. Тарнас Р. История западного мышления. М., 1995.
78. Тейяр де Шарден П. Феномен людини // Читанка з історії філософії у 6 книгах. Книга 6: Зарубіжна філософія ХХ століття. – К., 1993.
79. Фрейд З. Я и оно \ Избранное. М., 1989. С.370 – 374.
80. Фрейд З. По ту сторону принципа удовольствия \ Психология бессознательного. М., 1990. С. 394 – 398.
81. Фрагменты ранних греческих философов. Часть 1., М., 1989
82. Фихте Й. Сочинения в двух томах. СПб., 1993.
83. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. — М., 1986.
84. Франкл В. Человек в поисках смысла. — М., 1990. — С. 45-69, 93-129.
85. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. — М., 1989.
86. Фромм З. Бегство от свободы. — М., 1990.
87. Фромм З. Психоанализ и религия. Искусство любить. Иметь или быть. — К., 1999.
88. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы. Пер. с франц. — М., 1999.
89. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. 2-е изд. — СПб., 1994.
90. Фуко М. Історія сексуальності. Том 1. Жага пізнання. – Х., Око, 1997; Том 2. Інструмент насолоди. – Х., Око, 1999; Том 3. Забота о себе. – К., 1998.
91. Фукуяма Ф. Конец истории? // Вопросы философии. — 1990. — № 3. — С. 134-148.
92. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне. Пер с нем. – М.: Изд-во «Весь мир», 2003.
93. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. — СПб., 2000.
94. Хайдеггер М. Бытие и время. Пер. с нем. — М., 1997.
95. Хайдеггер М. Что это такое – философия? // Вопросы философии. — 1993. — № 8. — С.113-123.
96. Хамитов Н. Пределы мужского и женского. Курс лекций по философии. К., 1997.
97. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. // Философская и социологическая мысль. — 1996. — № 1-2. — С. 9-29.
98. Хинтиikka Я. Проблема истины в современной философии // Вопросы философии. — 1996. — № 9. — С. 46-55.
99. Хомяков М.Б. Иоанн Скот Эриугена и рождение схоластики // Вопросы философии. 2000., № 1.
100. Цехмистро І.З. Холистическая философия науки. Учебное пособие. Харків. 2002.
101. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. - Київ, 2008.
102. Шеллинг Ф. Философские письма о догматизме и критицизме. Письмо десятое. Сочинения в 2-х т. — М., 1987. — Т. 1. — С. 33-88.
103. Шопенгауер А. Свобода воли и нравственность. – М., 1992.
104. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. — М., 1993. — Т. 1. — С. 144-169.
105. Юнг К. Проблема души современного человека. М., 2000.
106. Ясперс К. Введение в философию. – Минск, 2008.
107. Булатов М.О. Філософський словник. – К.: Стилос, 2009.
108. Вандишев В.М. Проблема личности в контексте философской антропологии. – ДНУ, Днепропетровск – 2008.
109. Лебедь А.Е. Мироззренческий потенциал современной науки. – К., 2008.

110. Лебедь А.Е. Некоторые манифестации этических проблем Августина Блаженного. – Санкт-Петербург, 2008.
111. Бех, І. Д. Виховання особистості: підруч. для студ. вузів. – К. : Либідь, 2008.
112. Полисаев, О. П. Архитектоника сучасного міфу: монографія. – Тернопіль : Астон, 2009.

Періодичні видання

Фахові журнали

1. Філософська думка.
2. Філософські перипетії. Вісник Харківського Національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Філософія.
3. Практична філософія.
4. Мультиверсум. Філософський альманах.
5. Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політичні студії.
6. Вопросы философии.
7. Философский журнал.
8. Полигнозис.
9. Личность. Культура. Общество.
10. Философия и культура

Інформаційні ресурси

- http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Vnau_f/2009_1/index.html
- <http://www.philosophy.ua/>
- http://scepsis.ru/library/id_1984.html
- <http://yanko.lib.ru/>
- http://www.ruthenia.ru/logos/number/logos_net.htm
- http://anthropology.ru/ru/texts/sagatovsk/manstate_10.html
- <http://www-philosophy.univer.kharkov.ua/ua/fak/index.html>
- <http://www.mamardashvili.ru/Sovremenniki-o-Merabe/am-pyatigorskij-qmysl-derzhitsya-poka-myq.html>
- <http://www.lko.ru/>
- <http://www.nbpublish.com/fkmag/>